

საგამოცდო პროგრამა გეოგრაფიაში (2013 - მასწავლებელთა სასერტიფიკაციო გამოცდა)

პროფესიული უნარ-ჩვევები:

დრო და სივრცე:

- რუკის ენის გაგება; რუკის, სხვა თვალსაჩინოებების (სქემა, დიაგრამა, ფოტო, ცხრილი, გრაფიკი)
- სივრცეში ორიენტირება – ჰორიზონტის მხარეები, გრადუსთა ბადე; ადგილის მდებარეობის განსაზღვრა;
- ლეგენდის გამოყენებით სიმბოლოების აღქმა;
- რუკებიდან და სხვა თვალსაჩინოებებიდან (ფოტოები, გრაფიკები, ცხრილები, დიაგრამები და სხვა) მოპოვებული ინფორმაციის დაკავშირება გეოგრაფიულ ცოდნასთან და ამის საფუძველზე ადგილის, მოვლენისა და პროცესების დახასიათება, კანონზომიერებების დადგენა;
- რელიეფის, ჰიდროსფეროს (შიგა წყლების და მსოფლიო ოკეანის), ატმოსფერული მოვლენების, ბუნებრივი რესურსების, განსახლებების, მოსახლეობის დემოგრაფიული მახასიათებლების, სოციალური და ეკონომიკური სისტემების, სატრანსპორტო სისტემის შესახებ ინფორმაციის მოძიება-ანალიზი;

გეოგრაფიული ინტერპრეტაცია:

- გეოგრაფიული ტერმინებისა და ცნებების ადეკვატური გამოყენება;
- გეოგრაფიული ფაქტების მოსაზრებისგან განსხვავება;
- გავრცელებული გეოგრაფიული სტერეოტიპების კონტარგუმენტაცია;

კომუნიკაცია:

- რუკებისა და სხვა თვალსაჩინოებების გამოყენებით საკუთარი მოსაზრებების გამოხატვა;
- მოვლენებსა და პროცესებს შორის მიზეზ-შედეგობრივ კავშირებზე მსჯელობა;
- გეოგრაფიული დავალების სპეციფიკის გათვალისწინებით სამუშაოს დანაწილება, განხილვა და სხვ.;

პროფესიული ცოდნა:

გეოგრაფიის შესავალი:

- გეოგრაფიის შესწავლის ობიექტი და მიზნები;
- გეოგრაფიული ცოდნის განვითარება (ანტიკური ხანა, დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენები, თანამედროვე გეოგრაფია);
- მოგზაურები და მკვლევარები¹;
- თანამედროვე გეოგრაფიული მეცნიერების სისტემა;
- გეოგრაფიული კვლევის მეთოდები: ტრადიციული (აღწერილობითი, შედარებით-გეოგრაფიული, კარტოგრაფიული) და თანამედროვე (მათემატიკური, აეროკოსმოსური, გეოინფორმაციული, მოდელირება);
- გეოგრაფიული პროგნოზირება;
- მდგრადი განვითარების (არსი და პერსპექტივა);
- გეოგრაფიული ცნებები და ტერმინები;

¹ ეფუძნება სასკოლო სახელმძღვანელოებს

საქართველოსა და მსოფლიოს ნომენკლატურა.

გეგმა, რუკა და სხვადასხვა ტიპის გეოგრაფიული თვალსაჩინოებები:

- ადგილის გეგმა (კითხვა და გამოყენება);
- სხვადასხვა ტიპის გეოგრაფიული რუკები და ატლასები, ტოპოგრაფიული რუკა (რუკის ლეგენდა, მასშტაბი, ორიენტირება, გრადუსთა ბადე, გრძედი და განედი, ეკვატორი, პოლუსები, ტროპიკები და პოლარული წრეები, გეოგრაფიული კოორდინატები, ადგილის სიმაღლის განსაზღვრა (აბსოლუტური და შეფარდებითი სიმაღლეები), ანალიზი, ამოცანების შექმნა და გადაჭრა), კურვიმეტრი;
- ადგილზე ორიენტირება (ჰორიზონტის მხარეები), კომპასი (გამოყენება, ამოცანების შექმნა და გადაჭრა);
- გეოდეზიური ხელსაწყოების მუშაობის პრინციპები (ნიველირი, თეოდოლიტი, GPS)
- სხვადასხვა ტიპის გეოგრაფიული თვალსაჩინოებების (ფოტო, ნახატი, სქემა, ცხრილი, გრაფიკი, დიაგრამა) კითხვა, ანალიზი, ამოცანების გადაჭრა, მათი გამოყენებით დავალებების შექმნა).

საბუნებისმეტყველო გეოგრაფია:

- დედამიწის ფორმა და სიდიდე;
- დედამიწის დღე-ღამური და წლიური მოძრაობა;
- სასაათო ზონები, თარიღთა ცვლის ხაზი;
- გეოქრონოლოგია (განმარტება, ტაბულების ანალიზი)
- დედამიწის ქერქი, ფილების მოძრაობა, ტექტონიკა;
- კონტინენტები და მისი ნაწილები (მდებარეობა, ბუნება, რესურსები, მოსახლეობა);
- ენდოგენური და ეგზოგენური რელიეფწარმოქმნელი პროცესები, რელიეფის ფორმები და ტიპები;
- რელიეფის გავლენა კლიმატზე, მცენარეებზე, ცხოველებზე, მეურნეობაზე;
- ამინდი და კლიმატი;
- ჰაერის ტემპერატურა, ტემპერატურის ცვლილება განედის, აბსოლუტური სიმაღლისა და ოკეანიდან დაშორების მიხედვით;
- ჰაერის მასები (ატმოსფერული წნევა, ატმოსფერული ფრონტი, ციკლონი, ანტიციკლონი);
- სხვადასხვა ტიპის ქარები, მათი წარმოშობა და გავრცელების კანონზომიერებები (ბრიზი, მუსონი, პასატი, ბორა, მთა-ხეობათა ქარები (ფერდობის, მთა-ხეობის, ფიონი));
- წყლის ბრუნვა ატმოსფეროში (ჰაერის ტენიანობა, აორთქლება, აორთქლებადობა, დიდი და მცირე წყლის ბრუნვა);
- ღრუბლიანობა, ნისლი და ატმოსფერული ნალექები, მათი სახეები, წარმოშობა და გავრცელების კანონზომიერებები (წვიმა, სეტყვა, თოვლი, ნამი, თრთვილი, ჭირხლი, ლიპყინული);
- კლიმატის გავლენა ადამიანზე და მის სამეურნეო საქმიანობაზე (სოფლის მეურნეობაზე, ტრანსპორტზე, მშენებლობაზე, ადამიანის ჯანმრთელობაზე);
- შიდა წყლები (მდინარეები, ტბები, მყინვარები, მიწისქვეშა წყლები, ჭაობები, წყალსაცავები), საზრდოობა და რეჟიმი, გავლენა რელიეფზე, მიკროკლიმატზე, მოსახლეობაზე, მეურნეობაზე;
- ზღვებისა და ოკეანეების მდებარეობა და სიდიდე; მარილიანობა, ტემპერატურა, სიღრმე, მიქცევა-მოქცევა, დინებები, გავლენა კლიმატზე, ორგანული სამყარო, დაბინძურება, სრუტეები, ყურეები, კუნძულები;
- ნიადაგის ტიპები და ნაყოფიერება, გავრცელების კანონზომიერება;
- ზონალურობა (კლიმატური სარტყლები, ბუნებრივი ზონები და ვერტიკალური ზონალურობა, მცენარეთა და ცხოველთა სამყარო);
- ბუნებრივი რესურსების გამოყენება, გავრცელება, მნიშვნელობა, კლასიფიკაცია და მდგრადი გამოყენება (კლიმატური, ნიადაგის, ჰიდრო, ჰელიო და ეოლური რესურსები, სასარგებლო წიაღისეული);

- სტიქიური ბუნებრივი მოვლენები (ქარიშხალი, ტაიფუნი, ქარბორბალა (ტორნადო, სმერჩი), ვულკანიზმი, მიწისძვრა, ცუნამი, შტორმი, წყალდიდობა, წყალმოვარდნა, ღვარცოფი, მეწყერი, სეტყვა);
- სხვადასხვა ტიპის ხელსაწყოები და მათი გამოყენების პრინციპი (თერმომეტრი, ფლუგერი, ანემომეტრი, ბარომეტრი, ნალექზომი, ჰიგრომეტრი, ავტომატური მეტეოსადგურები, ექოლოტი, სეისმოგრაფი);
- გარემოს დაცვა (საერთაშორისო გარემოსდაცვითი ორგანიზაციები (გრინფისი, ველური ბუნების მსოფლიო ფონდი), დაცული ტერიტორიების ტიპები, ბიომრავალფეროვნება).

საზოგადოებრივი გეოგრაფია:

- გეოგრაფიული მდებარეობა;
- მეურნეობის დარგები (სოფლის მეურნეობა, მრეწველობა და მომსახურების სფერო);
- მოსახლეობის დინამიკა და დემოგრაფიული ვითარება (ისტორიული წარსულიდან დღემდე, დემოგრაფიული მაჩვენებლები (მოსახლეობის სქესობრივ-ასაკობრივი სტრუქტურა, შობადობის, მოკვდაობის, ბუნებრივი მატების კოეფიციენტები), კვლავწარმოების (აღწარმოების) ტიპები, განსხვავებები და მსგავსებები ქვეყნების მიხედვით, რასობრივი, ეთნიკური და რელიგიური სტრუქტურა (გავრცელება);
- რეგიონების და ქვეყნების კლასიფიკაცია დემოგრაფიული და სოციალური მაჩვენებლების მიხედვით (სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობის, შობადობის, მოკვდაობის, ჯანდაცვის და განათლების დონის მიხედვით); დემოგრაფიული გადასვლა, დემოგრაფიული პოლიტიკა);
- მოსახლეობის გეოგრაფია (მოსახლეობის სიმჭიდროვე, მიგრაცია (ტიპები, მიმზეზები და ფაქტორები, ისტორიული და თანამედროვე ნაკადები, ლტოლვილები, იძულებით გადაადგილებული პირები), განსახლების ტიპები და ურბანიზაცია (თავისებურებები, განვითარება)
- მსოფლიო პოლიტიკური რუკა;
- მსოფლიოს რეგიონები (კავკასია, ჩრდილოეთი ამერიკა (აშშ და კანადა), ლათინური ამერიკა (კარიბის აუზი, ცენტრალური და სამხრეთი ამერიკა), ევროპა (ჩრდილოეთი ევროპა, დასავლეთი ევროპა, სამხრეთი ევროპა, აღმოსავლეთი ევროპა), აფრიკა (ჩრდილოეთი აფრიკა (მაღრიბი), დასავლეთი აფრიკა, ცენტრალური აფრიკა, აღმოსავლეთი აფრიკა სამხრეთი აფრიკა), აზია (ახლო აღმოსავლეთი (მაშრიყი), შუა აზია, სამხრეთი აზია, სამხრეთ-აღმოსავლეთი აზია, აღმოსავლეთი აზია), ავსტრალია და ოკეანეთი (ავსტრალია და ახალი ზელანდია, მელანეზია, მიკრონეზია, პოლინეზია);
- ქვეყნები მმართველობის ფორმისა და ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მოწყობის მიხედვით;
- ქვეყნები სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონის მიხედვით (ჰუმანური განვითარების ინდექსი, მშპ, საარსებო მინიმუმი, გლობალიზაციის ინდექსი);
- განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნები (ჩრდილოეთი და სამხრეთი);
- მსოფლიოს ქვეყნების მდებარეობა, ბუნება, მმართველობის ფორმა, ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა, მოსახლეობა, მეურნეობა, ეკონომიკური ცენტრები და ეკონომიკური მაჩვენებლები, კულტურული მრავალფეროვნება (აშშ, გაერთიანებული სამეფო, საფრანგეთი, გერმანია, იტალია, იაპონია, კანადა, ჩინეთი, ინდოეთი, ბარზილია, ჩილე, სარ, ავსტრალია);
- საერთაშორისო ორგანიზაციების კლასიფიკაცია სტატუსისა და საქმიანობის ტიპის მიხედვით (მნიშვნელოვანი საერთაშორისო სამხედრო-პოლიტიკური, ეკონომიკური, ჰუმანიტარული, სპორტული და გარემოსდაცვითი ორგანიზაციები - გაერო, იუნესკო, იუნისეფი, ნატო, ევროპის კავშირი, ევროპის საბჭო, დსთ, მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაცია, ოპეკი, წითელი ჯვარი, სოკი);
- გლობალიზაციის პროცესი (გლობალიზაცია, გლოსალიზაცია, ანტიგლობალიზაცია);
- უმნიშვნელოვანესი გლობალური პრობლემები და მათი მოგვარების გზები (პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, დემოგრაფიული, რასობრივი, ეთნიკური, რელიგიური, ეკოლოგიური);

საქართველოს გეოგრაფია:

- მდებარეობა და საზღვრები, ტერიტორიის ფორმირება;
- მმართველობის ფორმა და ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მოწყობა;
- ბუნება (მნიშვნელოვანი ფიზიკურ-გეოგრაფიული მახასიათებლები: კლიმატი, რელიეფი, შიდა წყლები, შავი ზღვა, ნიადაგები, ფლორა და ფაუნა);
- ბუნებრივი და მინერალური რესურსები;
- მოსახლეობა (გეოგრაფია, დემოგრაფია, მიგრაცია, ურბანიზაცია, მოსახლეობის საყოველთაო აღწერა);
- მოსახლეობის ეთნიკური და რელიგიური სტრუქტურა;
- სახასიათო ბუნებრივი და ანთროპოგენული ლანდშაფტები;
- ინფრასტრუქტურა (გზები და კომუნიკაციები (ელექტრონული გადამცემი ხაზები, გაზსადენები და ნავთობსადენები);
- მეურნეობის დარგები (მრეწველობა, სოფლის მეურნეობა, მომსახურების სფერო);
- კულტურული მრავალფეროვნება;
- გარემოსდაცვითი პრობლემები და სტიქიური მოვლენები (ატმოსფეროს, წყლის და ნიადაგის დაბინძურების საკითხები; მიწისძვრა, მეწყერი, ზვავი, ღვარცოფი, წყალდიდობა, სეტყვა, ქვათაცვენა);
- ბუნების დაცვა (სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციების როლი, დაცული ტერიტორიები, დაცული ტერიტორიების სტატუსი, შექმნის მიზეზები და მიზნები, მნიშვნელობა და დაცვის განსაკუთრებული ობიექტები, წითელი წიგნი და სხვა);
- საქართველოს რეგიონები (კომპლექსური გეოგრაფიული აღწერა სამხარეო დონეზე).

სწავლების მეთოდები:

სასწავლო პროცესის დაგეგმვა:

- გრძელვადიანი და მოკლევადიანი მისაღწევი სასწავლო მიზნების, შესაბამისი ამოცანებისა და მოსალოდნელი შედეგების განსაზღვრა;
- სასწავლო თემის სასწავლო პროცესის საჭიროებებისათვის მისადაგება;
- გეოგრაფიის საგნობრივ პროგრამაზე დაფუძნებული ისეთი სასწავლო გეგმის შექმნა, რომელიც ითვალისწინებს მოსწავლეების ინტერესებს, ასაკობრივ თავისებურებებს, ცოდნას, შესაძლებლობებსა და გამოცდილებას;
- ისეთი შეფასების ტიპების (განმავითარებელი და განმსაზღვრელი) შემუშავება, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელი იქნება შეფასდეს მოსწავლეთა როგორც ცოდნა, ასევე უნარ-ჩვევები;
- სხვა საგნობრივი ჯგუფების მასწავლებლებთან ურთიერთთანამშრომლობის საფუძველზე საგნის სწავლების სტრატეგიის შემუშავება და აქტივობების დაგეგმვა.

სასწავლო პროცესის წარმართვა:

- თანამედროვე პედაგოგიური მეთოდებისა და აქტივობების გამოიყენება, რათა მოსწავლეებს გაუღრმავდეთ ცოდნა და განუვითარდეთ უნარები გეოგრაფიაში;
- აქტივობების ისეთნაირად წარმართვა, რომ მოსწავლეებმა შეძლონ მიღებული ცოდნის ყოველდღიურ ცხოვრებასთან დაკავშირება;
- აქტივობების ისეთნაირად წარმართვა, რომ მოსწავლეებს გამოუმუშავდეთ საკუთარი კვლევისადმი კრიტიკულად მიდგომის უნარი.

შეფასება:

- შეფასების კრიტერიუმების განსაზღვრა და შეფასების ცხრილების შედგენა შემდეგი ტიპის აქტივობებისათვის: პრობლემის იდენტიფიკაცია, ინფორმაციის მოძიება, პრობლემის გადაჭრის ალტერნატიული გზების განსაზღვრა და მათი ეფექტურობის შეფასება, გეოგრაფიული თვალსაზირობების გამოყენება, სხვადასხვა ტიპის გეოგრაფიული ტექსტების ანალიზი, გეოგრაფიული კვლევის დაგეგმვა, სხვადასხვა გეოგრაფიულ თემებზე საკლასო დისკუსიების დაგეგმვა, სხვადასხვა ტიპის წერითი დავალებების შესრულება;
- გეოგრაფიაში მოსწავლეთა პროგრესისა და მიღწევების მონიტორინგის წარმართვა;
- მასწავლებლისთვის შეთავაზებული თანამედროვე სწავლების კონცეფციების, მეთოდებისა და ტექნიკის კრიტიკულად შეფასება.